

FIȘA DISCIPLINEI

Mentalități, credințe și practici populare

Anul universitar **2027–2028**

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2. Facultatea	Facultatea de Litere
1.3. Departamentul	Departamentul de Etnografie și Antropologie Maghiară
1.4. Domeniul de studii	Studii culturale
1.5. Ciclu de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Etnologie (în limba maghiară)
1.7. Forma de învățământ	IF

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Mentalități, credințe și practici populare (în limba maghiară)				Codul disciplinei	LLD3132
2.2. Titularul activităților de curs			Lect. univ. dr. Czégényi Dóra				
2.3. Titularul activităților de seminar			Lect. univ. dr. Czégényi Dóra				
2.4. Anul de studiu	III	2.5. Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7. Regimul disciplinei	obligatoriu

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	42	din care: 3.5. curs	28	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					12
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					24
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					16
Tutoriat (consiliere profesională)					2
Examinări					2
Alte activități					
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				56	
3.8. Total ore pe semestru				98	
3.9. Numărul de credite				4	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	–
--------------------	---

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului

4.2. de competențe	–
--------------------	---

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	prezența cursanților (recomandată) sală dotată cu calculator, videoproiector, tablă și acces la internet
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	prezența activă la seminarii (obligatorie) sală dotată cu calculator, videoproiector, tablă și acces la internet

6.2. Rezultatele învățării

Cunoștințe	Studentul cunoaște conceptele de bază și le poate utiliza. Cunoaște literatura de specialitate, respectiv metodele de analiză și interpretare.
Aptitudini	Studentul este capabil să utilizeze adecvat conceptele de bază și poate să se exprime în mod concis și adaptat contextului științific, atât în scris, cât și verbal. Este capabil să analizeze fenomene socio-culturale.
Responsabilități și autonomie	Studentul are capacitatea de a lucra independent: - respectă normele de etică și de calitate specifice domeniului său; - își asumă responsabilitatea pentru produsul muncii sale; - cere și utilizează constructiv feedback.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Disciplina propune însușirea cunoștințelor de bază. Cursul și seminariile oferă o trecere în revistă a conceptelor, teoriilor și metodelor cele mai semnificative; prezentarea lor are un caracter pragmatic.
7.2 Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none"> • însușirea terminologiei de specialitate, prezentarea teoriilor și curentelor; • trecerea în revistă a istoriei disciplinei și a metodologiei de cercetare, prezentarea aplicării metodelor de cercetare; • analiza (critică și comparativă) a cercetărilor contemporane; • identificarea și dezbaterăa unor posibile teme de cercetare și abordarea lor metodologică; • planificarea și realizarea unei cercetări, și finalizarea analizei într-o lucrare; • menținerea/asigurarea discursului profesional;

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Jocuri umane determinate cultural • superstiția: <i>experiență și cunoaștere</i>	expunere, explicație, vizualizare • (suport de curs: .ppt)	Parcurgerea bibliografiei și realizarea sarcinilor este obligatorie.
2. Credința populară "fără umbră" • istoria conceptuală a superstiției		
3. Istoricul cercetării (investigații canonice și contemporane) • abordarea interdisciplinară a mentalităților și credințelor		
4-6. Paradigmele cercetării		

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului

<ul style="list-style-type: none"> ● reconstituirea mitologiei arhaice ● analizele tipologice, textuale și estetice ale narațiunilor ● interpretarea pragmatică a credințelor 		
7-8. Cercetarea mitologiei populare maghiare în România <ul style="list-style-type: none"> ● regiuni și superstiții 		
9. Modele de cercetare: teren, text, cercetător <ul style="list-style-type: none"> ● despre tiparele precedente și experiențele acumulate ● dilemele cercetării (teren și interviu, includere, înțelegere și interpretare) 		
10-11. Aspecte metodice ale surselor și aplicării lor¹ <ul style="list-style-type: none"> ● sursele scrise și credibilitatea lor ● studiu de caz: <i>figura vrăjitoarei și vrăjitoria în documentele proceselor din secolul XVIII. (Sălaj)</i> ● sursele orale și credibilitatea lor ● studiu de caz: <i>texte sacre – contexte profane</i> 		
12. Ființe mitice și narațiuni <ul style="list-style-type: none"> ● mediatori, contexte, situații și strategii narative 		
13. Posibilele funcții ale credinței populare <ul style="list-style-type: none"> ● mitologie, religie sau/și știință 		
14. Schimbarea și alteritatea mentalităților și a credințelor		
Bibliografie obligatorie Bartha Elek: Néphit, népi vallásosság. In Voigt Vilmos (szerk.): <i>A magyar folklór</i> . Osiris, Budapest, 1998, 470–504. Czégényi Dóra: Az „árnyék” nélküli hiedelem. <i>Erdélyi Múzeum</i> 74(4). 2012. 1–45. http://eda.eme.ro/handle/10598/26326 Dömötör Tekla: A magyar néphitkutatás története és főbb kérdései. In uő. (főszerk.), Hoppál Mihály (szerk.): <i>Folklór 3. Népszokás, néphit, népi vallásosság</i> . (Magyar néprajz, VII.) Akadémiai, Budapest, 1990, 501–526. http://mek.niif.hu/02100/02152/html/07/352.html Dömötör Tekla: <i>A magyar nép hiedelemvilága</i> . Corvina, Budapest, 1981. Frank Tibor – Hoppál Mihály (szerk.): <i>Hiedelemrendszer és társadalmi tudat I–II</i> . Tömegkommunikációs Kutatóközpont, Budapest, 1980. Keszeg Vilmos: Hiedelem és hiedelemkutatás (tematikus szócikk). In <i>Romániai Magyar Lexikon. Művelődéstörténet</i> . Transindex – Jakabffy Elemér Alapítvány, 2010. http://lexikon.adatbank.ro/tematikus/szocikk.php?id=26 Keszeg Vilmos: <i>Hiedelmek, narratívumok, stratégiák. Egyetemi jegyzet</i> . (Néprajzi egyetemi jegyzetek, 8.) BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Intézet – KJNT, Kolozsvár, 2013. Nagy Ilona: A hiedelemmonda formai, szerkezeti vizsgálata. In Vargyas Lajos (főszerk.), Istvánovits Márton (szerk.): <i>Magyar népköltészet. Folklór 1</i> . (Magyar néprajz, V.) Akadémia, Budapest, 1990, 138–147. Pócs Éva: Néphit. In Dömötör Tekla (főszerk.), Hoppál Mihály (szerk.): <i>Népszokás, néphit, népi vallásosság. Folklór 3</i> . (Magyar Néprajz, VII.) Akadémiai, Budapest, 1990, 527–692. http://mek.niif.hu/02100/02152/html/07/360.html Pócs Éva: Hiedelmek, vallási képzetek 1–2, Hiedelemvilág, Hitvilág. In Paládi-Kovács Attila (főszerk.), Flórián Mária (szerk.): <i>Táj, nép, történelem. A magyar nép műveltségi korszakai</i> . (Magyar Néprajz, I./2.) Akadémiai, Budapest, 2009, 133–136., 262–266., 485–494., 632–635. Solymossy Sándor: Hitvilág. In Viski Károly (szerk.): <i>A magyarság néprajza IV</i> . [2. kiadás] Budapest, 1943, 286–382. Bibliografie recomandată Benedek Katalin – Csonka-Takács Eszter (szerk.): <i>Démonikus és szakrális világok határán. Mentalitástörténeti tanulmányok Pócs Éva 60. születésnapjára</i> . MTA Néprajzi Kutatóintézete, Budapest, 1999. Czégényi Dóra: Szakrális textusok – profán kontextusok. A 21. századi szerelmi mágia szöveg- és cselekvéskörnyezetének egy példája. <i>Erdélyi Múzeum</i> 73(1). 2011. 85–108. http://eda.eme.ro/xmlui/handle/10598/26068 Klanczay Gábor – Pócs Éva (szerk.): <i>Boszorkányok, varázslók és démonok Közép-Kelet-Európában</i> . (Vallásantropológiai tanulmányok Közép-Kelet-Európából, I.) Balassi, Budapest, 2014. III . Klanczay Gábor – Pócs Éva (eds.): <i>Witchcraft and Demonology in Hungary and Transilvania</i> . (Palgrave Historical Studies in Witchcraft) Palgrave Macmillan, 2017. Diószegi Vilmos: <i>A pogány magyarok hitvilága</i> . Akadémiai, Budapest, 1978. Gunda Béla: <i>A rostaforgató asszony</i> . Múzsá, Budapest, 1989. Hoppál Mihály: A magyar líderc-hiedelemkör szemantikai modellje. <i>Ethnographia</i> 80(3). 1969. 402–414. (Újraközölve: In uő: <i>Hiedelem és hagyomány</i> . L'Harmattan, Budapest, 2006, 143–160.)		

Ipolyi Arnold: *Magyar Mythologia*. Heckenast Gusztáv, Pest, 1854. [Hasonmás kiadás: Európa, Budapest, 1987. Szerk. Hoppál Mihály.]
Keszeg Vilmos: *Mezőségi hiedelmek*. Mentor, Marosvásárhely, 1999 [2005, 2014].
Pócs Éva: Zagyvarékas néphite. *Néprajzi Közlemények* IX (3–4). Néprajzi Múzeum – MTA Néprajzi Kutatócsoport, Budapest, 1964.
Pócs Éva (szerk.): *Vallás- és néprajzi fogalmak tudományos megközelítésben*. (Tanulmányok a transzcendensről, I–IX.) Balassi, Budapest, 1998–2018.
Róheim Géza: *Magyar néphit és népszokások*. (Élet és Tudomány, 18.) Athenaeum, Budapest, 1925. [Hasonmás kiadás: Universum, Szeged, 1990.]

8.2 Seminar	Metode de predare	Observații
<p>1. Superstiții perspective de pedagog</p> <ul style="list-style-type: none"> • prezentarea planului de lucru semestrial (trecerea în revistă a temelor propuse spre dezbateri și a sarcinilor semestriale) <p><i>Altera pars</i>: relații interumane și roluri mitice</p> <ul style="list-style-type: none"> • mentalitatea superstițioasă ca problemă de cercetare 	studiu de caz: modelare, dezbateri	Parcurgerea bibliografiei și realizarea sarcinilor este obligatorie.
<p>2. Superstiție și discurs</p> <ul style="list-style-type: none"> • posibilitatea tipizării, genuri și sistematizare <p>Figuri mitice convenționale¹</p> <ul style="list-style-type: none"> • ființe cu puteri supraumane (vrăjitoarea, clarvăzătorul, vrăjitoarea, șamanul etc.) 		
<p>3. Figuri mitice convenționale²</p> <ul style="list-style-type: none"> • ființe cu puteri supranaturale (mortul, stafia, strigoiul, diavolul etc.) <p>Știința socio-culturală a naturii</p> <ul style="list-style-type: none"> • superstiții legate de animale, plante și obiecte 		
<p>4. Magie: experiență și practică¹</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolurile și tehnicile maleficului <p>Magie: experiență și practică²</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolurile și tehnicile vindecării 		
<p>5. Magie: experiență și practică³</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolurile și tehnicile divinației <p>Vrăjitori, tămăduitori, victime</p> <ul style="list-style-type: none"> • specialiștii care cauzează, declanșează și/sau contracarează situații de criză 		
<p>6. O figură mitică convenționalizată</p> <ul style="list-style-type: none"> • preotul ca specialist magico-religios 		
<p>7. Viziuni schimbătoare și convingeri contemporane</p> <ul style="list-style-type: none"> • teorii para- și pseudo-științifice, false și/dar populare (ezoterism, ufologie, SF) <p>Educația universitară și superstițiile studenților</p> <ul style="list-style-type: none"> • despre utilitate și uzanță (sumativ) 	activități interactive (sistematizare, fixare)	

Bibliografie obligatorie

Barna Gábor: A lokális szokás- és néphitkutatásról. In Kríza Ildikó – Erdész Sándor (szerk.): *Írányzatok a kortársi folklorsztikában*. (Folklór és tradíció, III.) MTA Néprajzi Kutatóintézete, Budapest, 1989, 45–58. **sau** Gagy József: Terepmunkáról, kapcsolatépítésről. In uő: *Jelek égen és földön. Hiedelem és helyi társadalom a Székelyföldön*. (Helyzet könyvek.) KAM-Regionális és Antropológiai Kutatások Központja, Pro-Print, Csíkszereda, 1998, 11–19.
http://adatbank.transindex.ro/html/alcim_pdf497.pdf
Bihari Anna (összeáll.): *Magyar hiedelemmonda katalógus*. (Előzmunkálatok a Magyarság Néprajzához, 6.) MTA Néprajzi Kutatócsoport, Budapest, 1980.
Bailey, Michael D.: The Meanings of Magic. *Magic, Ritual and Witchcraft* I(1). 2006. 1–23.
<http://muse.jhu.edu/article/236416>
Czegényi Dóra (vál., szerk.): *A mágikus erejű pap. Szerepek és helyzetek*. (Emberek és kontextusok, 11.) EME, Kolozsvár, 2014. <https://eda.emer.ro/xmlui/handle/10598/30551>

- Fónagy Iván: A mágia és a titkos tudományok története. [Tinódi, Bibliotheca] Pallas Antikvárium, Budapest, [1943, 1989] 1999. **sa** Muchembled, Robert (coord.): *Magia și vrăjitoria din Evul Mediu până astăzi*. Humanitas, București, 1997. (Eredeti kiadás: *Magie et sorcellerie en Europe du Moyen Age à nos jours*. Armand Colin, Paris, 1994. Trad. Cezar și Maria Ivănescu.)
- Gavriliuță, Nicu: *Mentalități și ritualuri magico-religioase. Studii și eseuri de sociologie a sacralului*. (Cuvânt înainte de Ștefan Afloroaiei.) Polirom, Iași, 1998.
- Graf Orsolya: A hiedelmek szerepe. In Pócs Éva (szerk.): *Két csíki falu néphite a századvégen*. Európai Folklór Intézet – Osiris, Budapest, 2001, 13–80.
- Keszeg Vilmos: A hiedelmek. In uő. (szerk.): *Magyar népi kultúra. Alapfogalmak. Folklór. Anyagi kultúra*. Tankönyv. [2., javított kiadás] Ábel, Kolozsvár, 2008, 138–158.
- Keszeg Vilmos (s. a. r.): *Rontók, gyógyítók, áldozatok. Történetek és élettörténetek*. (Emberek és kontextusok, 8.) EME, Kolozsvár, 2012.
- Pócs Éva: *Magyar néphit Közép- és Kelet-Európa határán. Válogatott tanulmányok I.* (Szóhagyomány.) L'Harmattan, Budapest, 2002.
- Radulović, Nemanja (ed.): *Esotericism, Literature and Culture in Central and Eastern Europe*. (CEENASWE 2.) Faculty of Philology, University of Belgrade, Belgrade, 2018.
- Bibliografie recomandată**
- Barry, Jonathan – Davies, Owen – Osborne, Cornelia (Eds.): *Cultures of Witchcraft in Europe from the Middle Ages to the Present*. Essays in Honour of Willem de Blécourt. (Palgrave Historical Studies in Witchcraft and Magic.) Palgrave Macmillan, 2018.
- Czegényi Dóra – Keszeg Vilmos (szerk.): *Emberek, szövegek, hiedelmek. Tanulmányok*. (Kriza Könyvek, 7.) KJNT, Kolozsvár, 2001.
- Folklór Archívum*, 1. 1973; 5. 1976; 6. 1977; 12. 1980; 14. 1982; 16. 1984.
- Gagy József (gyűjt.) – Dyekiss Virág (szerk.): *Hiedelemszövegek Székelyföldről*. (Fontes Ethnologiae Hungaricae, XI.) L'Harmattan – PTE Néprajz – Kulturális Antropológia Tanszék, Budapest[-Pécs], 2015.
- Gavriliuță, Cristina: *Socioantropologia fenomenelor divinatorii*. Prefață de Moshe Idel. (Seria Antropologie. Colecția Academica, 58.) Institutul European, Iași, 2008.
- Ilyefalvi Emese: *Ráolvasások*. (A magyar folklór szövegvilága, 2/B) Balassi, Budapest, 2014.
- Keszeg Vilmos – Peti Lehel – Pócs Éva (szerk.): *Álmok és látomások a 20–21. században. Szöveggyűjtemény 1.* (Fontes Ethnologiae Hungaricae, 6.) L'Harmattan Kiadó – PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék, Budapest, 2009.
- Komáromi Tünde: *Rontás és társadalom Aranyosszéken*. (Kriza Könyvek, 34.) BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék – KJNT, Kolozsvár, 2009.
- Magyar Népköltészet Tára* 3. 2003; 5. 2004; 7. 2007; 8. 2008; 9. 2009; 13. 2012.
- Pócs Éva (szerk.): *Hiedelemszövegek*. (A magyar folklór szövegvilága, 1.) Balassi, Budapest, 2012.
- Pócs Éva: *Ráolvasások*. (A magyar folklór szövegvilága, 2/A.) Balassi, Budapest, 2014.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Disciplina – al cărui conținut se bazează atât pe literatura de specialitate maghiară, cât și pe cea internațională (antologii, culegeri, manuale, studii, articole, periodice clasice și contemporane) – a fost concepută în concordanță cu curriculele departamentelor de etnologie-antropologie din alte universități, și cu consultarea potențialilor angajatori (muzee, instituții și organizații culturale).

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
----------------	---------------------------	-------------------------	------------------------------

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului

10.4 Curs	- capacitatea de identificare și de definire a conceptelor; teoriilor și metodelor de specialitate; - nivelul parcurgerii bibliografiei și utilizarea corectă a limbajului de specialitate;	examen scris (cu punctaj prestabilit) din tematica cursurilor și bibliografia aferentă	1/3
	- respectarea termenului de predare, precum și a cerințelor formale și de conținut; - capacitatea de problematizare, de interpretare și de analiză; - corectitudinea (exactitatea) datelor, coerența textuală și acuratețea lingvistică;	redactarea unei lucrări (proiectarea și finalizarea unei cercetări, crearea unei baze de date)	1/3
10.5 Seminar	- prezența interactivă la seminarii (participare la dezbaterile tematice); - utilizarea corectă a terminologiei și nivelul de cunoaștere a celor citite; - ortografia;	o prezentare ca raportor (principal)	1/3
10.6 Standard minim de performanță			
<p>Nota 5 se acordă dacă studentul demonstrează înțelegerea noțiunilor de bază și dacă rezolvă corect 40% din subiectele de la examen. (*Nota 10 se acordă dacă studentul demonstrează înțelegerea conceptelor discutate și dacă rezolvă corect 90% din subiectele de la examen.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • în caz de absenteism, studentul (pentru a recupera) va îndeplini (lunar) sarcinile desemnate, fie individual, fie cu posibilitatea consultațiilor (strict în intervalul orar alocat acestora); • participarea la examen este condiționată de participarea la seminarii, precum și de predarea lucrării la termen prestabilit; • fraudă în cazul examenului va determina automat sistarea procesului de examinare și evaluarea cu nota 1 (unu). 			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă)

	Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă						

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 31
400202, Cluj-Napoca
<https://lett.ubbcluj.ro>

Data completării:
07.02.2025

Semnătura titularului de curs
Lect. univ. dr. Czégényi Dóra

Semnătura titularului de seminar
Lect. univ. dr. Czégényi Dóra

Data avizării în departament:
10.02.2025

Semnătura directorului de departament
Conf. univ. dr. Szabó Á. Tőhötöm

Data avizării în Decanat
Numele și semnătura decanului